

Kort interview Jaap Robben naar aanleiding van Schemerleven

1. De titel Schemerleven verwijst naar een bijzonder en heftig onderwerp uit onze recente geschiedenis waar in Nederland en België eigenlijk nauwelijks over gesproken is. Zou je het een taboe kunnen noemen?

Wanneer ik mensen om mij heen vertel waar Schemerleven over gaat, zijn ze vooral verbaasd. Bijna niemand kent deze geschiedenis. Dat komt door de druk op de vaders en vooral op de getroffen moeders om te zwijgen en te vergeten. Door hun omgeving is het vanaf 1950 tot in de jaren '80 tot taboe gemaakt. Ikzelf kwam er ook pas tien jaar geleden achter hoe dit gegaan is.

Toen ik in 2010 stadsdichter was van Nijmegen werd mij gevraagd om een gedicht te schrijven voor kinderen die overleden waren, maar geen begrafenis hadden gehad. Dat gedicht werd in een bankje gegraveerd op begraafplaats Rustoord. Ik verwachtte voor de onthulling mijn ouders, wat 'vrienden van de begraafplaats' en misschien iemand van de gemeente. Maar het was er onverwacht druk. Zeker zestig vrouwen die al nu rond de tachtig jaar zullen zijn. Nagenoeg allemaal hadden ze een kindje gekregen dat doodgeboren is, of kort na de geboorte overleed en niet gedoopt was. Deze baby'tjes werden meteen weggenomen na de bevalling. En verdwenen. Niemand wilde de moeder vertellen wat ermee gebeurde. De ouders hebben hun kindje vaak niet gezien. En hebben geen enkel idee waar het nadien gebleven is. En de maatschappij dwong de moeders ertoe om te zwijgen en te vergeten. Na de onthulling van het bankje raakte iedereen met elkaar aan de praat, we hebben daar nog uren gezeten. Moeders op hoge leeftijd die deelden dat ze nog nooit tegen iemand hadden verteld dat dit hen overkomen was. Maar toen ze in de krant de aankondiging voor de onthulling van het bankje lazen, dachten: daar ga ik heen voor mijn kindje. En die middag dus ontdekten hoeveel meer vrouwen hetzelfde hadden meegemaakt. En zoveel in elkaars verdriet herkenden.

Sindsdien is dit verhaal door mijn hoofd blijven draaien. Ik heb me er veel in proberen te verdiepen. En jaren nagedacht hoe ik over deze gebeurtenissen een roman zou kunnen schrijven. Tegelijk ontdekte ik hoe dicht in mijn eigen omgeving dit ook gebeurd is. Dus misschien klopt je suggestie inderdaad dat het een taboe is.

2. Toch is het geen zwaar boek geworden. Het is ook een hoopvol boek over verwantschap, herinnering en bovenal: een ontroerende liefdesgeschiedenis. Wilde je graag eens over de liefde schrijven vanuit het perspectief van een vrouw?

Gelukkig! Dat het geen zwaar boek is geworden, gebeurde eigenlijk vanzelf. Allereerst door het hoofdpersonage. Al schrijvend ontstond de stem van Frieda Tendeloo, zij was een heel erg prettig personage om tweeënhalf jaar mee door te brengen. Haar eigenheid, hoe open ze is, maar ook haar bokkigheid maakten dat ik haar al schrijvend steeds hoorde spreken. Ze voelde me heel erg nabij.

Gedurende mijn schrijfjaren werd het inderdaad vooral een liefdesverhaal. En ook het verhaal van een leven. Juist door op de gebeurtenissen terug te kijken, voel je als lezer denk ik ook een kleine afstand die je lucht geeft. Ik wilde laten zien hoe dit verzwegen verdriet een onderdeel kan uitmaken van de kluwen die een lang leven is. Hoe het onderdeel van zijn van misschien wel een gelukkig leven.

3. Vorig jaar brak je door in het buitenland, met een nominatie voor de prestigieuze Booker Prize, jubel recensies in o.a. The New York Times en mooie reacties op je werk

van beroemde auteurs zoals Hilary Mantel. Volgend jaar komt de verfilming van Zomervacht in de bioscoop. Ligt de lat voor jezelf daardoor hoger? Of is elk boek weer opnieuw bij nul beginnen?

Dat is een heel wonderlijke ervaring. Door de afgelegen plek waar we wonen en doordat ik als een monnik in mijn stinktrui aan Schemerleven schreef, voelde al deze lof als vuurwerk aan de horizon. Heel erg feestelijk en onverwacht, maar alsof het toch niet helemaal met mij te maken had. Het gaf me vooral het gevoel dat ik het misschien kón; een roman schrijven. Maar dit mooie en onverwachte succes gaf me niet de bevestiging dat ik het nog steeds kan. Dat moet ik met elke roman toch steeds opnieuw ontdekken.

Slagzinnen:

Nieuwe roman van de auteur van *Birk* en *Zomervacht*

Na een leven lang zwijgen en vergeten durft Frieda op zoek te gaan naar wat ze is verloren

Prachtig eerbetoon aan de vele ontkende, 'weggestopte' kinderen en hun voor het leven getekende ouders.

'Jij hoeft het kindje slechts ter wereld te brengen en het vervolgens te vergeten.' - *Schemerleven*